

## ***Brevet från Göran Schildt***

***När den kulturelle och intellektuelle giganten - konsthistorikern, författaren och seglaren Göran Schildt - gick bort vid 92 års ålder, kändes det som om jag mist en nära vän, trots att vi aldrig träffades personligen...***

En vinterkväll i början av 60-talet uppe i Hälsingland. Jag sitter med min tyska läxa. Radion står på i rummet intill, och av någon anledning vandrar min koncentration iväg från den tyska grammatiken och till rösten i radion. Den berättar om en båtfärd på Donaus delta och möten med många spännande människor där, och snart är jag så inne i den berättelsen att jag inte är ett dugg medveten om att jag sitter i mitt föräldrahem i norra Hälsingland och skall plugga tyska. I stället finns jag med ombord på segelbåten Daphne bland vassruggarna och de märkliga husen och människorna på landtungorna mellan Donaus många förgreningar.

Den röst jag hörde i radion tillhörde den finlandssvenske seglaren och författaren Göran Schildt, och han läste ur sin bok ”Det gyllene skinnet”. Jag var helt hänförd av den spännande berättelsen, och efter denna upplevelse har han på olika sätt följt mig hela mitt liv. Eller jag har kanske snarare följt honom... Jag har köpt hans böcker, som jag med glädje infogat i mitt anspråkslösa bibliotek, och jag har läst dem då och då – ibland från pärm till pärm och ibland valda stycken. Inför segelsemestern sommaren 1997 lånade jag så på Eksjö Stadsbibliotek Göran Schildts då ganska nyligen utkomna biografiska verk ”Lånade vingar” och en bok med noveller av hans far Runar, med förord av sonen Göran. Dessa två böcker blev alltså en del av resebiblioteket, när jag med familjen installerade mig ombord på min egen båt Janita i Västervik för att göra den traditionella semesterseglingen upp till Stockholm.

I ”Lånade vingar” fick jag veta en hel del om Göran Schildts bakgrund, sådant som jag inte tidigare hade en aning om, och jag måste medge att det var både spännande, rolig och intressant läsning. Fortare än jag hade önskat var boken genomläst, och jag hade plötsligt fått ett betydligt förändrat perspektiv på författaren som person och därmed på allt jag hittills läst om honom och hans seglingar med Daphne.

Vid ett tillfälle tidigare hade faktiskt nämnda perspektiv också förändrats en del. Det var när jag på Eksjö Bokhandel snubblade över skådespelaren Ulf Palmes bok ”Fara för fara”. Jag visste ju om att Ulf Palme vid mer än ett tillfälle varit gäst ombord på Göran Schildts berömda båt Daphne, och när jag bläddrade i den här boken och upptäckte att den delvis handlade om segling, var jag förstas tvungen att köpa den. När jag dessutom sedermera upptäckte att Ulf Palme beskrev samma segling som Schildt själv beskrivit i en av sina böcker, blev naturligtvis min nyfikenhet väldigt stor. Av egen erfarenhet – och som Schildt själv på ett mycket talande sätt t.ex. beskriver i sitt förord till nytgåvan av boken ”Önskeresan” - så kan det vara en viss skillnad mellan den litterära rekapitulationen av en segling och samma segling i verkligheten. Att nu kunna få möjlighet att jämföra två ”litterära gestalt-

ningar” av samma segling föreföll mig som en stor ynnest, och en spännande chans att ta del av två personligheters beskrivning av samma händelseförlopp. Sannerligen fick jag också uppleva två vitt skilda perspektiv på den aktuella seglingen. Och det var för övrigt inte alltid en smickrande beskrivning Ulf Palme gjorde av sin skeppare...

Bland annat just därför att Göran Schildt i ”Lånade vingar” funderar omkring i vad mån hans böcker påverkat sina läsare (”... Har jag med mina skildringar av lyckliga segelfärder i Medelhavsregionen lyckats stimulera andra att ösa ur samma individuellt upplevda källor, att ta till vara improviserade möten med främmande människor och att bli delaktiga av ett rikt varierat kulturliv?”), kände jag mig efter genomläsningen av boken föranledd att formulera några enkla rader – just för att försäkra honom om att åtminstone jag i hög grad har påverkats (senare i så hög grad att jag själv seglat längs Turkiets södra kust med hans böcker som handledning). Dels har ju hans konkreta beskrivningar av seglingar varit en litterär upplevelse i sig, som många gånger hjälpt mig att tillfälligtvis undfly den stundom grå och kalla vardagen för att mentalt mönstra på Daphne vid någon av hennes seglingar i Medelhavet. Dels har hans funderingar omkring livet, konsten, kärleken och andra existentiella temata i hög grad berikat min tankevärld – även om hans texter ibland återspeglar inte bara en generellt hög abstraktionsnivå, utan även en språklig och kulturell värld som ligger så fjärran från min egen agrara landsbygdsbakgrund i södra Norrland att jag understundom känt mig avsevärt underlägsen och beklagat allt jag gått miste om. För den som gör ”klassresan” blir kanske inte alltid kulturen självklart och omedelbart tillgänglig. Man blir i vissa avseenden som en första generationens invandrare, och sannolikt krävs ytterligare någon generation för att de nya redskap man tillägnat sig för att hantera och ta till sig världen skall bli helt tillgängliga.

På samma sätt som en vandring över en prunkande blomsteräng blir en helt annan upplevelse för en kunnig botaniker än för en helt ”olärd”, så blir även vandringsen i det kulturella landskapet mer givande ju mer kunskaper man har. En ”kulturell analfabet” – om uttrycket tillåtes – får således ej mycket utbyte av den mest slösande kulturella rikedom, jämfört med den som från början ”lärt sig språket”. Måhända har Göran Schildt där jämfört med mig och många andra varit osedvanligt lyckligt lottad när det gäller den ”språkkunskapen”...

Fast om jag verkligen avundas Göran Schildt något, så är det ändå snarast den i dag fullkomligt häpnadsväckande erfarenheten att redan efter ett par utgivna böcker vara så etablerad som författare, att han därefter knappast behövde bekymra sig för sin personliga ekonomi!! För mig låter det som en sanslös dröm.

När Göran Schildt hösten 1949 gav ut boken ”Önskeresan”, som handlade om hans segling med Daphne till Medelhavet via Danmark och England och Frankrikes floder och kanaler, så hade han tidigare givit ut tre mer ambitiösa verk. Men när han nu publicerade sin ”loggbok” från denna segling var det mer ett författande för sitt

eget nöjes skull. När boken sedan inom kort sålts i åtta upplagor, och dessutom översatts till sex andra språk, trodde han knappt det var sant. Och när han 1951 gav ut efterföljaren "I Odysseus farvatten" spreds den i jätteupplagor på flera språk - och såldes så bra, att Göran Schildt därefter i praktiken löst sin försörjning för resten av livet!! Tala om rätt timing! Efter kriget fanns det tydligen ett oerhört sug efter reseberättelser. Det hade förstås under flera år i praktiken varit helt omöjligt att resa privat i Europa, och framför allt hade vanlig turistsegling varit helt otänkbar. På många ställen var Daphne den första utländska båt man sett sedan före krigets utbrott.

Men för att återgå till det brev jag inledningsvis nämnde, så lyckades jag i slutet av 1998 få reda på att Göran Schildt fortfarande levde, och att han hade en adress i södra Finland. Jag dristade mig då till sist att skriva det personligt brev jag nästan ett år gått och funderat på. Jag berättade där något om vad han betytt för mig genom åren, och jag bifogade dessutom några egna seglingsbeskrivningar, bland annat den om seglingen till Gotska Sandön med mina kollegor i "Projekt Wiking" för några år sedan. Anledningen till att jag kände mig manad att skriva var nämligen också, att jag råkat komma över ett ex av Svenska Kryssarklubbens tidning "Till Rors" från slutet av 1940-talet, där Göran Schildt berättar om sin första överhavssegling med sin då nyanskaffade ketch Daphne. Färden gick den gången från Landsort till Gotska Sandön. Tyvärr var vinden så kraftig vid ankomsten till ön, att han aldrig kunde gå i land, utan var tvungen att fortsätta till Fårösund och mer eller mindre söka nödhamn där. Faktum är således, att jag faktiskt på egen köl seglat till och gått i land på Gotska Sandön – vilket faktiskt inte Göran Schildt någonsin gjorde...

Döm nu om min glädje, när jag sedan i början på januari 1999 fann ett brev med finsk poststämpel i min brevlåda! Göran Schildt hade alltså trots en tydligen fortfarande stor arbetsbörda och en vacklande hälsa gjort sig besväret att besvara mitt brev. Han är då också älskvärd nog att uttala sig uppskattande om mina anspråkslösa texter. Sedan skriver han avslutningsvis "Jag skildes från Daphne för sexton år sedan, men jag drömmer de flesta nätter ännu vid 82 års ålder att jag seglar med henne"...

Han avslutar med en hjärtlig hälsning och undertecknar:

*"Medseglaren på tidens hav - Göran Schildt".*

Nu har han alltså till sist avslutat sin seglats på detta "Tidens hav" och för evigt gått i land. Det känns tomt att inte kunna förvänta sig några fler seglingsbeskrivningar från hans flyhänta penna...

En av Göran Schildts böcker har titeln "Farväl Daphne". Jag vill bara säga: Farväl Göran!

Jag behöver kanske inte särskilt påpeka, att det nämnda brevet har en alldeles särskild plats i mitt hjärta, och att originalet för säkerhets skull förvaras i bankfack...

Sven Erik Nordin

Ekenäs den 2 januari 1999

Bästa Sven Erik Nordin,

Tack för Dina två brev, daterade 20 november och 18 december, innehållande dels två trevliga brev, dels Dina "samlade skrifter" eller åtminstone några mycket detaljerade och åskådliga skildringar av Dina relationer till båtar och segling. Berättelsen om serglingen Västervik - Visby med besöket på hemresan på Gotska Sandön ingick i båda försändelserna, så nu tycker jag nästan jag själv besökt den märkliga platsen.

Litet uppskakad blev jag, när jag i brev nr två såg att Du så ivrigt väntar på ett svar. Det har dröjt så här länge beroende på att jag var i mitt grekiska hem hela hösten och först i mitten av december kom till Ekenäs, där Ditt brev låg i en jättehög av post som måste besvaras. Julen är en besvärlig tid, eftersom jag har så många utländska och gamla vänner som då skriver och som jag gärna sänder en hälsning. Skall sanningen fram är min hälsa numera så försämrad av hjärtbesvär och allmän trötthet att det börjar bli övermäktigt att besvara vänliga människors vänliga skrivelser, särskilt som jag under dagens få återstående raska timmar försöker skriva min "sista bok", som kanske aldrig blir färdig.

Här i Finland sitter jag ännu i styrelsen för tre kulturstiftelser som jag varit med om att grunda, nämligen Alvar Aalto Stiftelsen, Finlands Atheninstitut och ett litet Medelhavsmuseum, som ger mig mycket huvudbry.

Du avundas mig med rätta för att jag kunnat livnära mig som fri författare. Det var lätt på min tid, eftersom så få då hade rest och kunde skildra ett jungfruligt Medelhav. Idag råder det överproduktion på området. Du skriver med den rätta inlevelsen, men de oupptäckta farvattnen är inte <sup>numera</sup> lätta att uppnå. ~~Med~~ Det gäller också att komma med bakgrundsinformation, vilket Du gör i Din separata skildring av Gotska Sandöns förflutna. Jag uppskattade den i hög grad. Huvudsaken är dock att Du får leva med Din båt. Jag skildes från Daphne för snart sexton år sedan, men ~~nu~~ drömmer de flesta nätter ännu vid 82 års ålder att jag seglar med henne.

Tag en härlig hälsning och ett uppriktigt LYCKA TILL av  
medseglaren på Fildens hav

Görm Schin